

8 МАРТ - МЕЖДУНАРОДЕН ДЕН НА ЖЕНАТА Мъж засажда хиляди цветя за незрящата си съпруга

Иван КАРАСТОЯНОВ

Шинтоми е неголям японски град с население от близо 17 000 души. Той се намира в префектура Миязаки - земеделски и животновъден район на остров Кюшу. През 1956 година наскоро встъпилото в брак семейство Куроки заживява щастливо във ферма в градчето. Младата двойка се отдава изцяло на работата с млекодайните животни и отглеждането на две прекрасни деца, плод на тяхната любов. Трудът около стадото им от шейсет крави е тежък и започва в ранни зори, но им носи голямо удовлетворение. Така неусетно се излизват три десетилетия от съвместния им живот.

Двамата японци започват да правят планове за дългосрочно пътуване из страната след настъпването на приближаващото им пенсиониране. Внезапно възникнали усложнения от диабета на Ясуко Куроки обаче я лишават от красивите разцветки на светлината. На 52-годишна възраст, в рамките на седмица, тя изгубва напълно зрението си. Не след дълго японката изпада в дълбоко униние и се затваря – първо в себе си, а сетне и в семейната къща.

Тошиюки Куроки - любящ и грижовен съпруг - прекарва не един и два дълги дни в размишления какво да направи, за да разведри жена си. Той забелязва, че много от минавачите заглеждат няколко розови цветя в лехата пред къщата им. Неочаквано го спхожда красиво хрумване. Тошиюки решава да изостави животновъдството и да превърне площите около къщата в цветна градина, в която незрящата му съпруга да се наслаждава на силно благоухание и повече посетители, с които да прекарва времето си в приятни разговори.

В продължение на цели две години той се труди неуморно. Първо изрязва някои от дърветата, сетне заравнява и подготвя почвата, а накрая засажда и полага грижи за хиляди от обагрените в яркорозово цветя от вида шибазакура, известни още като мъхест флокс. Усилията му не остават невъзнаградени. Привлечена от свежия аромат наоколо, г-жа Куроки прекратява наложеното от самата нея изгнание и напуска пределите на тъмницата си. За радост на Тошиюки тя прекарва все повече време сред градината, а на устните ѝ все по-често разцъфтяват красиви като цветята му усмивки. Това го насърчава да продължи да се грижи за розовия килим от разперени растения.

Необикновеното хрумване на господин Куроки не остава незабелязано и от широката общественост. През следващите десет години постепенно увеличаващ се брой хора отблизо и далече започва да посещава семейната ферма. Водени от желание да се насладят със собствените си очи на цветното творение, те се докосват и до тази необичайна любовна приказка от действителния живот. Грижовният съпруг се принуждава да превърне някогашните краварници в кът за отдых за многобройните посетители. С неприкрита радост той споделя, че през втората половина на март и целия април, когато растенията цъфтят, се случва да ги посетят по 7 000 души дневно от страната и чужбина, а жена му и за миг не спира да се усмихва. Тази необикновена история обаче остава неразказана чак до февруари 2016 г., когато се появява в няколко печатни и електронни ежедневника в Обединеното кралство.

АКТУАЛНО Коментар по Закона за лична помощ от Васил Долапчиев - председател на Съюза на слепите в България

(Законът за лична помощ е приет на 06.12.2018 г., публикуван в ДВ: бр. 105, от 18.12.2018 г. и влиза в сила от 01.01.2019 г.)

Законът урежда условията и реда за предоставянето и ползването на лична помощ от хора с увреждания. Тя е механизъм за подкрепата им с цел:

- упражняване на права и пълноценно участие в обществото;
- извършване на дейности, отговарящи на индивидуалните им потребности от личен, домашен или социален характер и преодоляване на бариерите на функционалните им ограничения.

Зачитайки правото на лицата с увреждания на свободно волеизявление, законът им гарантира възможност да изберат от кого, кога, къде и по какъв начин да се осъществят дейностите.

В глава II на нормативния акт са регламентирани функциите на органите, участващи в процеса по предоставяне на лична помощ. Държавната политика в тази област се осъществява от Министерството на труда и социалната политика, а услугата се предоставя от доставчици по реда на глава V от закона.

Агенцията за социално подпомагане планира, разпределя, контролира и отчита средствата за финансирането на личната помощ. Тя разработва необходимата нормативна база и участва в процеса по включване на ползвателите. Ежегодно до 31 март изготвя отчет за броя на ползвателите на лична помощ по възраст, местоживееене, брой одобрени часове и размера на средствата за заплащане на личната помощ, както и анализ и оценка на постигнатите цели при предоставянето на услугата.

- Директорите на дирекциите "Социално подпомагане":

1. организират изготвянето на индивидуалните оценки на потребностите от лична помощ, съгласно глава трета от Закона за хората с увреждания;

2. осъществяват наблюдение на предоставяната лична помощ и изразходването на отпуснатите средства. При необходимост уведомяват инспектората на Агенцията за социално подпомагане.

- Чл. 8 от Закона е базовият текст, определящ кръга на правоимащите лица. Той гласи, че ползвателят на лична помощ е човек с увреждане, довело до ограничения в способността му за самостоятелно обслужване в ежедневието и до зависимост от чужда помощ, която да компенсира функционалния дефицит и да осигури подкрепа за упражняването на основните му права и пълноценно участие в обществото.

Когато ползвател на лична помощ е малолетно, непълнолетно, поставено под пълно или ограничено запрещение лице, се иска съгласието на законния му представител.

Ползвателят на лична помощ или неговият законен представител имат следните права:

1. избират асистенти;
2. участват в договарянето на условията на заетостта;
3. участват в управлението и контрола на вида и времетраенето на положения труд;
4. подписват месечния отчет на асистента за отработените от него часове;
5. уведомяват писмено доставчика на лична помощ за конфликт с асистента.

Ползватели на лична помощ могат да бъдат и следните лица:

- деца с увреждания, които получават месечни помощи по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца;
- хора с увреждания, които получават добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване;
- потребители на социални услуги в общността с изключение на социалните услуги в общността от резидентен тип и в специализирани институции.

Необходимо е хората с увреждания да знаят:

Поради ограничения публичен финансов ресурс и с цел тестване действието на нормативния акт, законодателят в Преходни и Заключителни разпоредби е въвел ограничения на правоимащите лица до 31.12. 2020 година.

Законът за лична помощ определя потребителите както следва:

1. хората с право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане/степен на трайно намалена работоспособност;
  2. децата с право на чужда помощ с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане;
  3. децата без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане.
- Личната помощ се предоставя въз основа на изготвена индивидуална оценка на потребностите и издадено направление от специализиран отдел в дирекциите "Социално подпомагане".

Броят на часовете за лична помощ се определя в направлението въз основа на четиристепенна скала, както следва:

1. първа степен на умерена зависимост/затруднения - при нужда от помощ за реализиране на различни дейности в ежедневиия живот от няколко пъти на месец или необходимост от ограничена подкрепа за персонална автономност - до 15 часа месечно;
2. втора степен на тежка зависимост/затруднения - при нужда от помощ за реализиране на различни дейности в ежедневиия живот до два пъти на ден или необходимост от ограничена подкрепа за персонална автономност - до 42 часа месечно;
3. трета степен на много тежка зависимост/затруднения - при нужда от помощ за реализиране на различни дейности в ежедневиия живот не повече от четири пъти на ден или необходимост от ограничена подкрепа за персонална автономност - до 84 часа месечно;
4. четвърта степен на тотална зависимост/затруднения - при нужда от помощ и постоянна подкрепа от друго лице за реализиране на различни дейности в ежедневиия живот повече от четири пъти на ден поради пълната загуба на физическа, умствена, интелектуална или сетивна автономност - до 168 часа месечно.

Лицата с увреждания, които искат да им бъде предоставена лична помощ, подават заявление-декларация по образец с приложено направление за определения брой часове до кмета на общината по настоящ адрес:

- лично или чрез упълномощено лице;
- чрез законния представител за частично или напълно недееспособни лица;

Документите се изпращат с писмо с известие за доставяне (обратна разписка) чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път. Те могат да се приемат и в дома на човека с увреждане при доказана с медицински документ необходимост.

В заявлението лицето декларира, че не получава друга подкрепа за задоволяване на същите потребности и посочва асистент. Когато такъв не е посочен, доставчикът на лична помощ може да предложи асистент.

• Важно е ползвателите на лична помощ да знаят, че:

1. Когато ползвател на лична помощ е дете с увреждания, което получава месечна помощ по чл. 8д, ал. 5, т. 2 от Закона за семейни помощи за деца, в заявлението-декларация заявителят дава съгласие до 380 лв. от помощта да бъдат преведени на кмета на общината от Агенцията за социално подпомагане след сключването на трудовия договор с определения асистент. Конкретният размер на сумата съответства на определения брой часове в индивидуалната оценка на потребностите и утвърдения стандарт за почасово заплащане на асистента.

2. Когато ползвател на лична помощ получава добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване, в заявление-декларацията заявителят дава съгласие добавката да се превежда на Агенцията за социално подпомагане от Националния осигурителен институт след сключването на трудовия договор с асистента.

В случай че броят на часовете, определени в направлението по чл. 25, ал. 2 от Закона за хората с увреждания, е по-голям от броя на часовете, които се заплащат със средствата по т. 1 и т. 2, доставчикът на лична помощ е длъжен да предостави на ползвателя на лична помощ пълния брой часове, определени в направлението.

Ползвателят на лична помощ продължава да ползва месечната помощ или добавката по т. 1 и т. 2, ако доставчикът на лична помощ не може да сключи договор с асистент.

След проверка за съответствие с изискванията на закона кметът на общината подготвя сключването на споразумение между ползвателя, асистента и доставчика на лична помощ. В него се определят редът и срокът за предоставянето и ползването на лична помощ, както и правата и задълженията на страните. В 7-дневен срок от сключването на споразумението доставчикът на лична помощ сключва трудов договор с асистента.

Когато е необходимо да се определи нов брой часове за лична помощ, се извършва нова индивидуална оценка на потребностите от лична помощ по реда на глава трета от Закона за хората с увреждания.

Ползването на лична помощ се прекратява:

1. при смърт на ползвателя на личната помощ;
2. по искане на ползвателя на личната помощ, упълномощеното от него лице или законния

представител на частично или напълно недееспособни лица с увреждания до доставчика на лична помощ;

3. с изтичането на срока на индивидуалната оценка на потребностите.

• Доставчик на лична помощ по закона е общината по настоящия адрес на ползвателя.

Кметът на общината с договор може да възложи дейностите на доставчик на лична помощ на:

1. български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица;
2. физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, възникнали съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство.

Доставчиците на лична помощ трябва да:

1. са вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или в търговския регистър и в предмета им на дейност да е включено предоставяне на лична помощ или асистентски услуги;
2. имат опит в предоставянето на социални услуги за хора с увреждания;
3. нямат изискуеми и неплатени данъчни, осигурителни или други публични задължения;
4. разполагат с обособено помещение и оборудване за съхраняване на документите на ползвателите на лична помощ на територията на съответната община. Помещението трябва да отговаря на установените стандарти за достъпност на хората с увреждания;
5. разполагат с финансов и административен капацитет за осъществяване на дейностите като доставчик на лична помощ.

Доставчиците, които предоставят лична помощ на деца с увреждания, трябва да притежават лиценз за предоставяне на социална услуга за деца, издаден по реда на Закона за закрила на детето.

Кметът на общината вписва в регистъра по чл. 17, ал. 6 от Закона за социално подпомагане ползвателите и асистентите на лична помощ на територията на съответната община.

Доставчиците на лична помощ извършват следните дейности:

1. организират и ръководят дейността по предоставянето на лична помощ и провеждат разяснителни кампании;
2. сключват и прекратяват трудовите договори с асистентите;
3. осигуряват условия за повишаване на квалификацията на служителите и персонала;
4. поддържат индивидуално досие на всеки ползвател на лична помощ;
5. представят отчет на кмета на общината за предоставената лична помощ, изготвен въз основа на отчетите на асистентите;
6. поддържат актуален списък за кандидатите за асистенти и професионалния им опит;
7. може да провеждат обучение на асистентите и ползвателите на лична помощ по ред, определен с наредба.

• Асистентът е физическо лице, избрано от:

- ползвателя на лична помощ или упълномощено от него лице;
- законния представител на частично или напълно недееспособно лице с увреждания.

Асистентът не може да бъде лице, което е поставено под запрещение или осъждано за умишлено престъпление от общ характер и спрямо него не са налагани мерки за защита по Закона за защита от домашното насилие.

• Асистентът предоставя лична помощ въз основа на трудов договор, сключен с доставчика на лична помощ. Той представя на доставчика на лична помощ месечен отчет по образец за отработените часове, подписан и от ползвателя на лична помощ, упълномощеното от него лице или законния представител на частично или напълно недееспособно лице.

При конфликт с ползвателя на лична помощ асистентът писмено информира доставчика на личната помощ, който предприема действия по посредничество за разрешаването му.

• Личната помощ се финансира със средства от:

1. държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика;
2. дарения, завещания, спонсорства, предоставени от физически или юридически лица;
3. Европейските структурни и инвестиционни фондове;
4. проекти и програми, финансирани от други международни финансови институции и донори;
5. други източници.

Личната помощ може да се финансира и със средства от бюджетите на общините по решение на

съответния общински съвет.

• Часовата ставка за положен труд по механизма лична помощ се определя въз основа на:

1. коефициент 1,4 от размера на минималната часова работна заплата, установена за страната за съответната година;
2. социалноосигурителните и здравноосигурителните вноски за сметка на работодателя, ако асистентът не е осигурен на друго основание;
3. допълнителното трудово възнаграждение за трудов стаж и професионален опит.

Възнаграждението на асистента се определя въз основа на отработените часове за един календарен месец чрез отчета, представен на доставчика на лична помощ в първите три работни дни на месеца, следващ отчетния месец, и подлежи на проверка.

• Необходимо е ползвателите на лична помощ да знаят, че:

1. До 31 декември 2020 г. коефициентът на часовата ставка за положен труд е, както следва:

А) за 2019 г. - 1,0;

Б) за 2020 г. - 1,2.

2. От 1 април 2019 г. документите за изготвянето на индивидуалните оценки на потребностите от лична помощ по глава трета от Закона за хората с увреждания се подават в специализираните отдели в дирекциите "Социално подпомагане" към Агенцията за социално подпомагане по настоящ адрес на човека с увреждане;

3. От 1 септември 2019 г. се осъществява предоставянето и финансирането на лична помощ. До този момент хората с трайни увреждания, ползващи социалните услуги "Личен асистент", "Социален асистент" и "Домашен помощник", финансирани със средства от държавния бюджет, продължават да ги ползват по досегашния ред.

4. От 1 януари 2021 г. политиката за предоставянето на лична помощ на хората с увреждания се осъществява от Държавната агенция за хората с увреждания.

Контролът за изпълнението на Закона за лична помощ се възлага на министъра на труда и социалната политика, кметовете на общините и представители на Агенцията за социално подпомагане.

Уважаеми членове на Съюза на слепите в България,

Настоящият коментар има за цел да ви запознае с най-важните моменти от Закона за личната помощ. Регионалните ни и териториални структури ще бъдат на ваше разположение за всякаква информация в процеса на прилагане на този нов нормативен акт, отнасящ се до политиката за хората с увреждания и част от вашите права.

Становище

До г-н Бисер Петков - министър на труда и социалната политика

Уважаеми г-н министър,

Прилагането на Закона за хората с увреждания от 1.01.2019 г. показва значими дефекти в резултат на кратките срокове за неговото обсъждане и приемане. Те се изразяват в следното:

- Въведеният в чл. 21, ал. 4 нов принцип за подаване на документите за изготвяне на индивидуална оценка по настоящ адрес лиши от правото на финансова подкрепа много български граждани с трайни

увреждания, живеещи в чужбина.

• Чл. 70, т. 4 - "Право на месечна финансова подкрепа по чл. 69, т. 1 имат хората с трайни увреждания над 18-годишна възраст, както следва: над 90 на сто степен на увреждане с определена чужда помощ, които получават пенсия за инвалидност поради общо заболяване или поради трудова злополука или професионална болест - в размер 30 на сто от линията на бедност" - наруши принципа на равнопоставеност на лицата с определена една и съща степен на увреждане - 90% с чужда помощ, тъй като в него е пропусната групата на лицата, получаващи пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Национално представителните организации на и за хора с увреждания алармираме за възникналите проблеми, тъй като считаме, че са нарушени правата на десетки хиляди граждани с трайни увреждания. Свидетели сме на нарастващо обществено напрежение в година на избори, от което никой няма интерес. Това налага спешни действия за преодоляването му.

Уважаеми г-н министър,

С оглед изложеното предлагаме:

1. Да бъде спряно приемането на второ четене на Закона за социалните услуги;
2. Спешно да бъдат направени разчети за финансовите средства, необходими за отстраняване на допуснатите слабости на Закона за хората с увреждания;
3. Да бъде организирана среща с министър-председателя, на която вие и ние да го информираме за възникналите проблеми;
4. Да бъдат внесени необходимите предложения в Народното събрание за промени на Закона за хората с увреждания чрез Закона за социалните услуги, тъй като в него са предвидени други промени в този закон.

Национално представителните организации на и за хора с увреждания

ГЛОБУС Най-красивият град в Европа

(Продължение от брой 1/2019)

ПЕТРОВ ДВОРЕЦ (Петерхоф). При многократните си пътувания из Европа Петър I се е запознал с царски и кралски дворци и замъци. Това е дало повод у него да се родят идеята и желанието край Санкт Петербург да построи извънградска царска резиденция.

В проектирането и строителството на двореца са били привлечени най-изтъкнатите за онова време Европейски архитекти. Строителството е започнало през 1714 година. Изграждането на дворцовата сграда и устройството на парка около нея на площ от 1000 хектара е продължило почти 30 години. Постоянно са извършвани допълнителни усъвършенствания и внасяни най-модерни архитектурни елементи. През 1741 г. е основно преустроен.

Дворецът и парковото пространство около него са шедевър на архитектурното изкуство и уникален начин на уредба и обзавеждане на вътрешните пространства. Целият комплекс изразява триумфа от победата на Русия над шведските войски във войната, продължила 21 години. Наред с великолепието и изяществото, с които са изработени отделните архитектурни елементи, както по фасадите на дворцовата сграда, така и във вътрешността ѝ, непременно трябва да се подчертае голямата наслада,

която посетителят изпитва, обхождайки територията на парка.

"Петровият парк", така е наричан той още от древността, е известен и като "Парка с фонтаните". В началото на парка, още при подхода към алеята, водеща към двореца, е разположен изключително красив голям фонтан с воден стълб, издигащ се на височина 20 метра, който облива позлатената фигура на Самсон. Това изключително красиво творение на изкуството е направено в чест на победата на Русия над шведите в Полтавската битка през 1709 година.

Пред северната фасада на двореца е голямата водна каскада. Пред южната дворцова фасада има още два красиви и силно впечатляващи фонтана. От едната страна е "Италианският фонтан", а от дясната страна е "Френският фонтан".

В двореца винаги е имало бурни събития. Тук са идвали видни световни личности, държавници, културни деятели, военачалници.

Дворецът се намира на северната страна на Финския залив, съвсем наблизо до морето. През онези далечни времена е направен канал, през който до него са навлизали кораби.

По време на Втората световна война, при 900-дневната блокада на Ленинград от германските нашественици и непрекъснатата бомбардировка и артилерийския обстрел на града, дворецът и фонтаните са били разрушени до основи, а паркът е силно пострадал.

След Втората световна война започва постепенното възстановяване на Петерхоф и Петровия парк в автентичния им вид. По запазени чертежи, снимки, рисунки и спомени на съвременници понастоящем дворецът е напълно възстановен.

Възраждането на Петерхоф и неговия парк допринесе в най-голяма степен за блясъка на Санкт Петербург. Като комплекс те са включени в Списъка на световното културно наследство.

(следва)

Георги ПЕТРУШЕВ

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Горна Оряховица

Пълна промяна

"Доброто записвай на каменни плочи, а обидата - на вода"

Свети Йоан Златоуст

В края на месец януари 2019 година членовете на Териториалната организация на слепите в Горна Оряховица с удоволствие прекрачиха прага на обновения си клуб.

По проект на общината през 2018 година беше направен цялостен ремонт, включващ: саниране и газифициране на цялата сграда; подмяна на дограмата, осветителните тела, подовата настилка, както и боядисването на стените.

С решение на кмета инж. Добромир Добрев старите мебели бяха бракувани и подменени с нови. Всичко това доведе до пълна промяна - стана топло, светло и уютно.

На откриването членовете на управителния съвет поднесоха на инж. Добрев благодарствено писмо и изразиха своята голяма радост от грижите и вниманието на общинската администрация.

От своя страна инженер Добрев обеща и занаяд да бъде съпричастен в решаването на проблемите на хората с увреждания. И това не са само думи. Вече осем години Община Горна Оряховица финансира

дейността на Спортен клуб "Раховец 2011 - Горна Оряховица", както и мероприятията на Териториалната организация на слепите с финансови средства и безвъзмездно ползване на зали в Общината и Младежкия дом.

И както е казал мъдрецът - нека помним доброто, а злото да простим!

Катя КРЯЖЕВА

Една вълнуваща среща

В навечерието на трети март гост на Сдружение "Човещина" беше ветеранът от Втората световна война подполковник Борис Гърнев. Въпреки преклонната си възраст - 97 години, той е запазил бистър ум, бодър дух, енергия и оптимизъм. Неговият разказ за детските му години, участието му във Втората световна война и жизнения път през две различни столетия беше изслушан с внимание и затаен дъх от всички присъстващи. Вълнуващите думи на госта събудиха спомени в двама от слушателите - поетесата от Велико Търново Павлина Владева и горнооряховския поет Радомир Шопов, и те разказаха за свои близки ветерани от войните. За Борис Гърнев патриотизмът на един народ включва създаването на семейство и отглеждането на многобройна челяд. Той има четири деца, осем внуци, четиринадесет правнуци и четири праправнуци. В своето слово гостът подчерта, че въпреки многото промени в политическия живот на страната, в продължение на 75 години в родината ни е запазен мирът. Борис Гърнев е автор на книгите "Илинденката", "Родови корени" и "Двеста години Гърневият род". Той участва в издаването на бюлетина на областния съвет на Ветераните от войните на България - град Пловдив. Също така пише материали за вестниците "Трета възраст", "Българско войнство" и "Квантов преход". В заключение на своето изказване Борис Гърнев цитира мисълта на Яне Сандански, която е и негово верую: "Бъдещето е поле за мирно културно съревнование между народите". Срещата с госта от Пловдив беше осъществена със съдействието на дамите от Лайънс клуб "Велико Търново - Царевец".

Катя КРЯЖЕВА

Сдружение "Човещина" на 20 години

В края на 2018 година членовете на Сдружение "Човещина", които са зрящи и незрящи интелектуалци, отпразнуваха неговия 20-и рожден ден. Председател на сдружението от основаването му и до днес е Катя Кряжева.

На сбирките си членовете на сдружението дискутират по различни теми. Ето някои от тях: "Традиции в българското семейство", "Любовта - стимул за живот", "България - духовен център на човечеството", "Човещината - спомен или реалност", "Има ли истинско приятелство?", "Какво би ви направило щастливи?", "Силата на позитивното мислене" и други.

Традиция е на дискусиите да се канят гости. Такива са били великотърновският поет Радко Радков, горнооряховският поет Стефан Митев, журналистът Иван Момъков, както и поетесата от Велико Търново Павлина Владева.

От изявените незрящи интелектуалци през годините са ни гостували Георги Братанов, Владислав Кацарски, Величка Кърпарова, Ангел Сотиров, Тодор Андонов, Димитър Грудев, Веселина Стоилова, Генко Изворски, професор Владимир Радулов, както и докторът на историческите науки Иван Янев.

С хората от сдружението сме обсъждали книгите: "Нравствени писма до Луцилий" от Сенека, "Шифърът на Леонардо" от Дан Браун, "Подсъзнанието може всичко" от Джон Кехоу и други.

Екип на сдружението разработва проекти в партньорство с Лайънс клубовете "Велико Търново" и "Велико Търново - Царевец".

Съдействие по проектите са ни оказвали и кметовете на Община Горна Оряховица с безплатно ползване на зали в Младежкия дом.

По проекти проведохме обучение по брайл, есперанто за начинаещи и напреднали, група за психично здраве, група за оздравителна гимнастика и други.

Тези проекти събднаха мечтата на Маринка Маринова да приложи педагогическите си умения - да преподава брайл и есперанто за начинаещи, а на напредналите преподава Пенка Боюклиева.

Със съдействието на Лайънс клубовете от Велико Търново групата есперантисти от Горна Оряховица участва в Международния конгрес на незрящите есперантисти в курорта "Албена".

Членове на сдружението повишаваха административния си капацитет по проекти на Съюза на слепите в България, фондация "Хоризонти", сдружение "Здраве за всички" и Центъра за рехабилитация в Пловдив.

На сдружението гостува и японският журналист Цукуру Харада, който по линия на Международния есперантски съюз е посетил повече от 20 държави от различни континенти. В интервюто си за медиите той изказа своята голяма изненада, че за първи път му се оказва внимание от местната общинска администрация, със съдействието на която го разведохме по исторически места във Велико Търново и го изпратихме с подаръци. Приоритет на Сдружение "Човешина" е и защитата на правата на хората с увреждания. Членове на сдружението са участвали в протестни акции, организирани от Центъра за психологически изследвания, за ратификация на Конвенцията на ООН за защита на правата на хората с увреждания.

Специален гост на юбилейното тържество бе докторът на историческите науки Иван Янев, който представи своята книга "Феникс". Авторът сподели интересни подробности за написването на романа. Впечатляващо е задълбоченото познаване на проблемите на съвременното общество, смелото изказване по парливите теми на ежедневието ни, както и доброто владение на понятия от психологията и майсторските диалози между героите, някои от които разкриват личното отношение на автора към нашата действителност. Особено ми хареса финалната глава с нейния оптимизъм и зов за борба с трудностите, които ни връхлитат.

Гостът ни получи подарък от кмета на Община Горна Оряховица Добромир Добрев и най-добри пожелания от всички присъстващи за здраве и успех на започнатата вече втора част на романа "Феникс".

Тържеството се осъществи със съдействието на професор Божанка Моцинова - президент на Лайънс клуб "Велико Търново - Царевец". Наши гости на юбилея бяха две дами от клуба - Павлина Владева и Атанаска Тодорова.

Катя КРЯЖЕВА

Русе

10 зумера улесняват гражданите с увредено зрение

Звуковите устройства са дарение от Лайънс клуб "Сексагинта Приста" - Русе. Дарението възлиза на 2400 лева. Така наречените зумери ще осигуряват безопасното преминаване на незрящите през кръстовището близо до Университетска болница "Канев". Устройствата бяха монтирани от специалисти от ОП "Комунални дейности" към Община Русе. Това е първото кръстовище със звукова сигнализация в града, което дава възможност за безопасно пресичане на незрящите във всички посоки. Действащите досега даваха възможност за пресичане само на второстепенната улица.

На монтирането на зумерите присъстваха председателят на Регионалната организация на Съюза на слепите Росица Маринова и техническият сътрудник Лиляна Димитрова. Те отправиха благодарност към дамите от Лайънс клуб - Русе за поредната инициатива, с която им подават ръка. "Щастлива съм, че успяхме да завършим успешно това начинание", сподели настоящият президент на клуба Деница Тиханова.

Презентация на помощно-техническо средство

На 18 февруари в зала "Диоген Вичев" на Регионална библиотека "Партений Павлович" - Силистра в присъствието на съюзни членове, представители на община Силистра и Ресурсен център - Силистра, дружество "Гудрайв Глобал България" ООД и Регионална организация - Силистра към Съюза на слепите в България беше осъществена презентацията на "OrCam MyEye" (Моето око) - продукт, който ще промени живота на много незрящи и ще улесни тяхното ежедневие.

"OrCam MyEye" е най-модерната технология, която е в помощ на незрящи хора или хора със зрителни увреждания - както възрастни, така и деца. Устройството говори с електронния глас "Дария" на български език, познат от устройствата с операционни системи Android и Windows. Чете текст в реално време от всякакви повърхности като вестници, книги, меню, знаци, табели и билбордове, продуктови етикети и екрани на компютър или смартфон. Може да се спира четенето, да се включи на пауза или да се пропусне текст. Идентифицира и разпознава лица в реално време. Идентифицира продуктите в реално време, което дава възможност за самостоятелно пазаруване. Разпознава цветовете. Разпознава банкноти в реално време. Съобщава дата и час в реално време.

"OrCam MyEye" се предлага с инструкция на български в текстов вариант. Работата с устройството е лесна. Камерата трябва да бъде насочена към текст, лице или обект, така че те да попадат в нейното полезрение. Стандартната отдалеченост на обекта от камерата е 20-40 cm. Това е разстоянието, от което зрящ човек чете стандартен текст. Всички функции се задействат чрез извършването на интуитивни жестове като посочване с пръст или поставяне на областта на китката на ръката в полето на камерата, а се спират, като се постави дланта пред камерата. Устройството е портативно с размери 7,6 x 21 x 14,9 mm, леко е, тежи само 22,5 g, може да се монтира магнитно на почти всички рамки за очила. То е напълно автономно, в смисъл че не е необходимо свързване с друго външно устройство или интернет. Софтуерът може да се обновява след свързване с безжична мрежа, като предоставя подобрения на предишната версия и съдържа добавена функционалност. Това решение, насочено към незрящите и хората със зрителни увреждания, е единственото, което е приспособено за българския потребител и може напълно да промени неговия живот.

Петранка СТОЯНОВА

ОБЩЕСТВО Заслужени признания

"БГАсист" ООД е създадена през 2007 г., за да предложи на българския пазар хардуерни и софтуерни продукти, както и услуги, специализирани за хора със зрителни увреждания. Компанията предлага широка гама технически помощни средства за тях, както и услуги в сферата на информационните технологии.

"БГАсист" е социално, специализирано предприятие, в което над 90% от служителите са хора със

зрителни или други увреждания.

Фирмата е член на Българската асоциация по информационни технологии (БАИТ) - най-голямата, най-представителната и влиятелна браншова организация в сферата на информационните и комуникационни технологии в България.

Основна специфика в дейността на фирмата е пренасянето на българския пазар на високотехнологични решения в областта на достъпните технологии и съобразяването им с изискванията на българския потребител - български език, регионални специфики, нормативна среда.

"БГ Асист" е официален представител за България на световни лидери в производството на специализирани хардуерни и софтуерни продукти и помощни средства за хора с увредено зрение.

"БГ Асист" е с дългогодишна програма за корпоративна социална отговорност както към незрящите, така и към професионалистите, работещи с тях.

Повече от 10 години фирмата помага на хората с нарушено зрение, които нямат възможност да заплатят за предлаганите услуги. Инсталирането на софтуер, подходящ за незрящи, обучението за работа с достъпни софтуерни програми, инсталирането на мобилни приложения са само част от дейностите, които служителите извършват, за да подкрепят безвъзмездно тези хора.

"БГ Асист" инвестира и в професионалистите от помагачите професии. Организира публични лекции, семинари и срещи в различни университети, за да запознае студентите от специалностите "Специална педагогика", "Социални дейности" и други с новостите в сферата на информационните технологии за хора със зрителни увреждания. Организира различни форуми за социални работници, експерти от държавната администрация, имащи отношение към незрящите, работодателите и други групи професионалисти, за да промотира идеята, че модерните технически помощни средства дават свобода и независимост въпреки увреждането.

За компанията е от изключителна важност да популяризира стандартите за уеб достъпност, като за целта организира информационни кампании за разработчици, поддържа партньорства с технически университети и други образователни институции в сферата на информационните технологии.

Служителите на компанията следят за новостите в IT сектора, изготвят различни материали, полезни за хората с нарушено зрение в България, и разпространяват информацията до максимален брой от тях чрез фирмените уеб сайт и фейсбук страница.

Именно поради своята цялостна програма за корпоративна социална отговорност "БГ Асист" получи втора награда в категорията "Най-добра социална политика на малко и средно предприятие" на Годишните награди за отговорен бизнес 2018 - най-авторитетния конкурс за корпоративна социална отговорност и устойчиво развитие в България.

Проектът ни "Силата да бъдеш свободен" - подкрепя за деца и възрастни със зрителни увреждания, спечели и специалната награда "Engage" на Британското посолство за приноса на нашите служители в подкрепата на деца и възрастни с нарушено зрение. Около 20% от работното време на всеки един от тях е посветено на дейности, подкрепящи хора със зрителни увреждания, които нямат възможност да заплатят за нашите услуги.

Специалната награда "Engage" се присъжда на един от всички номинирани проекти във всички категории. Носителят се определя от Международния форум на бизнес лидерите, а основният критерий е степента на ангажираност и участието на служителите на дадената компания при реализирането на номинирания проект или за цялостен принос на нейните служители за общественополлезни каузи.

Наградите, организирани за 16 поредна година от Българския форум на бизнес лидерите, бяха връчени на 26 февруари 2019 г. на официална церемония в "София Хотел Балкан". Общо 111 корпоративни проекти с кауза, осъществени от рекорден брой компании - 73, се състезаваха в най-утвърдения и престижен конкурс за корпоративна социална отговорност и устойчиво развитие у нас.

Събитието привлече над 200 гости - високопоставени представители на членове на БФБЛ, фирми и организации, участващи в конкурса, членове на журито, съмишленици от неправителствения сектор и медии. Наградите бяха връчени от министъра на труда и социалната политика Бисер Петков, министъра на околната среда и водите Нено Димов, заместник-министъра на икономиката Александър Манолов, заместник-министъра на образованието и науката Деница Сачева, кмета на Столична община Йорданка Фандъкова и заместник-посланика на Великобритания Лин Чарлс.

Годишните награди за отговорен бизнес имат за цел да насърчават и популяризират високите стандарти и добрите практики на частния сектор в сфери като образование, екология, развитие на

служителите, подкрепа за местните общности и цялото общество. Конкурсът отличава най-успешните и въздействащи корпоративни социални проекти, като в същото време дава представителна картина на усилията на компаниите за отговорно и устойчиво развитие.

Работата на "БГ Асист" е доказателство, че усилията ѝ не остават незабелязани. Наградите са силна мотивация за екипа на фирмата да продължава да инвестира в развитието на хората със зрителни увреждания в България.

Райна СОКОЛОВА

ОБЯВА Покана до пълномощниците на XVII НОС на ССБ

за участие в четвъртото заседание на XVII Национално общо събрание на пълномощниците на Съюза на слепите в България

Уважаеми госпожи и господа,

Управителният съвет на Съюза на слепите в България, на основание чл. 26 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел, свиква IV заседание на XVII Национално общо събрание на пълномощниците на ССБ от **14 до 16 май 2019 г.** в хотел "Поп Харитон" - Дряново.

Начален час на заседанието - 15 часа на 14.05.2019 година.

При следния дневен ред:

1. Отчет на Управителния съвет за дейността на ССБ през 2018 г.
2. Годишен финансов отчет на ССБ за 2018 г.
3. Програма за дейността на ССБ през 2019 г.
4. Отчет за дейността на Контролния съвет на ССБ през 2018 г.
5. Информация за стопанската дейност и финансовите резултати на търговските дружества на ССБ през 2018 г.
6. Информация за дейността на НЦРС - Пловдив през 2018 г.
7. Докладна от Васил Долапчиев - председател на ССБ, относно заседание на работна група за изработване на стратегия за професионално ориентиране и трудова заетост на хората със зрителни увреждания.
8. Приемане на бюджет на ССБ за 2019 г.
9. Промени в Устава на ССБ.
10. Приемане на решение на основание чл. 19, ал. 1, т. 10 от Устава на ССБ за "Определяне нивата на компетентност при изграждане, ремонт, разпореждане и обременяване с тежести на дълготрайни недвижими и движими активи - собственост на ССБ и търговските му дружества, и ползване на кредити и лизинги".
11. Предложение от УС на ССБ за отмяна на решение, взето на IV заседание на XVI НОСП - 29.05.2014 г.
12. Актуализация на списъка на недвижимите имоти, собственост на ССБ, предназначени за продажба.
13. Обсъждане на постъпили молби и жалби до XVII Национално общо събрание на ССБ.

Пълномощниците на XVII Национално общо събрание на ССБ трябва да пристигнат в хотел "Поп Харитон" - Дряново до **12.00 ч. на 14.05.2019 г.** и ще бъдат настанени в него и хотел "Дряново".
Храненето ще се извършва изцяло в хотел "Поп Харитон".

Транспортът на делегациите до хотел "Поп Харитон" - Дряново ще се извърши организирано от председателите на РО, съгласувано с председателя на ССБ. Поради ограниченост на хотелската база и с цел икономия на средства всички пълномощници, които могат да се придвижват и обслужват самостоятелно, без оглед на процента загубена работоспособност (съгласно решението на ТЕЛК), е желателно да проявят разбиране и да не ползват придружител.

Регистрацията на пълномощниците ще се извърши на 14.05.2018 г. във фойето на хотел "Поп Харитон" - Дряново и трябва да стане непосредствено след пристигането им, като крайният срок за регистрацията е до **13.00 часа**.

Отпътуването от хотел "Поп Харитон" - Дряново ще се извърши след закуска на **16.05.2018 година**.

Васил ДОЛАПЧИЕВ - председател на ССБ

РЕКЛАМИРАЙТЕ ПРИ НАС Рекламна тарифа на списание "Зари"

Корици:

- Втора корица (1 цвят) – 150 лева.
- Втора корица (4 цвята) – 230 лева.
- Трета корица (1 цвят) – 150 лева.
- Трета корица (4 цвята) – 230 лева.
- Четвърта корица (4 цвята) – 300 лева.

Вътрешни страници:

- Цяла страница (1 цвят) – 100 лева.
- Цяла страница (4 цвята) – 170 лева.
- Половин страница (1 цвят) – 70 лева.
- Половин страница (4 цвята) – 100 лева.
- Четвърт страница (1 цвят) – 40 лева.
- Четвърт страница (4 цвята) – 70 лева.
- 1/8 страница (1 цвят) – 25 лева.
- 1/8 страница (4 цвята) – 30 лева.
- 1/16 страница (1 цвят) – 15 лева.
- 1/16 страница (4 цвята) – 20 лева.

За фиксирано място – плюс 10%.

Цените са без ДДС

Отстъпки:

- 10% за 3 поредни реклами.
- 15% за 6 поредни реклами.
- 25% за 12 поредни реклами.

* Цените са при предоставен готов файл от страна на рекламодателя. За изработване на файл от предпечата на списание "Зари" цената е по допълнително договаряне.

СПОРТ Спортист на годината

Федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания " определи десетте най-добри спортисти за 2018 г., както и отбора, постигнал най-предно класиране за България на международен форум за изминалата година. Поради слабата активност на клубовете при определянето на спортист за 2018 г., настоящата класация е утвърдена от Управителния съвет на федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания". При изготвяне на класацията изцяло сме се водили от спортните постижения и ранга на спортните прояви.

КЛАСАЦИЯ ЗА СПОРТИСТ НА 2018 г.

1. Расим Низам -

СКЛЮ "Изгрев" - Пловдив - III място на държавното първенство по шахмат, VI място на световното индивидуално първенство по шахмат, XI място на световното отборно първенство по шахмат, I място на Купата на България по шахмат;

2. Бехие Ахмед -

СКИ "Витоша" - София - I място на държавното първенство по шоудаун, I място на държавното първенство по шоудаун (отборно), I място на Купата на България (отборно) по шоудаун, XXII място на европейското първенство по шоудаун (индивидуално), XI място на европейското първенство по шоудаун (отборно);

3. Стоян Стоянов -

СКИ "Ямбол 99" - Ямбол - I място на държавното първенство по шахмат, XI място на световното отборно първенство по шахмат, II място на Купата на България по шахмат;

4. Александър Тодоров -

СКХЗУ „Плевен“ - Плевен - II място на държавното първенство по шахмат, XI място на световното отборно първенство по шахмат;

5. Добромир Удрев -

СКХУ "Доростол 2011" - Силистра - III място на държавното първенство по шоудаун, XI място на европейското първенство (отборно) по шоудаун;

6. Любомир Иванов -

СКЛЮ "Изгрев" - Пловдив - IV място на държавното първенство по шахмат, XI място на Световното отборно първенство по шахмат;

7. Кънка Витова -

СКХЗУ "Паутолия спорт - 2005" - Кюстендил - I място на държавното първенство по шахмат, I място на държавното първенство по стрелба с лък, I място на Купата на България по стрелба с лък;

8. Ваньо Биячев -

СКСГ "Вихър" - Варна - I място на държавното първенство по стрелба с лък, държавно първенство по лека атлетика - I място на 100 м, I място на тласкане на гюле, I място на хвърляне на диск;

9. Христомир Пандов -

СКИ „Витоша” - София - I място на държавното първенство по шоудаун (индивидуално), I място на Купата на България по шоудаун (отборно), I място на държавното първенство по голбал;

10. Николай Дамянов -

СКС "Успех" - Варна - I място на държавното първенство по колоездене с тандеми, държавно първенство по лека атлетика - I място на 100 м, III място на скок на дължина.

Званието "Отбор на годината" бе присъдено на националния отбор по шахмат - XI място на световното отборно първенство по шахмат.

Димитър ДИМИТРОВ

ТЕХНОЛОГИИ Android срещу iOS - предимства и недостатъци

Стефан ЦВЯТКОВ

Тази статия има за цел да сравни двете най-популярни мобилни операционни системи и да ви помогне да направите информиран избор. Няма да бъде излъчен победител, тъй като и двете имат своите предимства, въпрос за финансови възможности и лични предпочитания е коя от тях ще изберете. Сравнението ще бъде направено по някои основни критерии, които обикновено определят избора на смартфон.

1. Цена на устройствата

Android

Тук ситуацията е определено благоприятна. Има стотици модели телефони с тази операционна система на популярни брандове като Samsung, Nokia, Google и други. През последните години множество китайски производители, сред които Huawei и Xiaomi, завоюваха значителен пазарен дял заради множеството техни модели, които предлагат високи параметри на по-приемливи цени.

По отношение на ценовия клас Android предлага огромен избор. Но ако искате да сте удовлетворени от използването на телефона си, аз препоръчвам да се спрете върху устройство от среден или висок клас, тъй като параметрите и качеството на изработката са по-добри, сроковете за софтуерна поддръжка по-дълги, а всичко това предполага по-безпроблемна работа.

iOS

Както някои от вас може би знаят, доста ограничен брой устройства са с тази операционна система. Това са телефоните iPhone на компанията Apple. Таблетите няма да бъдат обсъждани в този материал. Дългогодишна тенденция е мобилните устройства на Apple да имат по-висока цена от конкурентите си. През последните години обаче разликата в цените на високите клас телефони с Android и на iPhone се стопи и вече е пренебрежимо малка. Apple по традиция не произвежда устройства от среден и нисък клас, затова ако искате модел от най-новото поколение на този производител, необходимо е да си

подгответе между 1500 и 2000 лв. за по-нискобюджетния модел iPhone XR.

2. Удобство и интуитивност

Android

При нея обикновено интерфейсът на системата е преведен на български, както и този на повечето приложения. Инсталирането на такива, които не присъстват в официалния Google Play магазин, е улеснено, което дава възможност за използването на пиратски варианти. Това не е препоръчително, тъй като с всяка инсталация на нелицензиран софтуер рискувате заразяване на устройството с вируси. На теория за тази операционна система има повече безплатни приложения, отколкото за iOS. Друг е въпросът колко от тях са достъпни за екранните четци. При Android е налична възможността за разширяване на паметта на устройството чрез MicroSD карта, което липсва в смартфоните на Apple. Файловете на телефона са достъпни, а добавянето на музика и рингтонове е съвсем интуитивно. Има много повече възможности за персонализация на интерфейса на операционната система - теми, промяна на менюта, цветови схеми и тъй насетне. Могат да се прехвърлят файлове посредством Bluetooth технологията.

iOS

Недостатък при нея е, че интерфейсът на операционната система не е преведен на български. Това не се и предвижда в близко бъдеще. Доста от популярните приложения също не поддържат този език. За сметка на тези несъвършенства интерфейсът е интуитивен и с новите модели смартфони не се появяват големи различия, така че не е необходимо постоянно да се адаптирате към значителни промени.

Повечето популярни приложения за Android имат и своя аналог в iOS. Примерите са много, но ето някои от тях: Facebook, Viber, Skype, YouTube, Google Maps, Spotify, Dropbox и други.

При iOS инсталирането на приложения, които не присъстват в магазина App Store, е затруднено в значителна степен. Поради затворения характер на операционната система на Apple не могат да се правят кой знае какви персонализации на интерфейса. Файловете на телефона не са достъпни и ако искате да съхранявате документи и музика, необходимо е да използвате облачна услуга като iCloud, Dropbox, OneDrive и така нататък.

Чрез приложението iTunes можете да добавяте музикални файлове и рингтонове в телефона, но интерфейсът му в Windows не е съвсем интуитивен. Понякога iTunes изисква да изтриете старата си музикална колекция, за да добавите нови файлове в нея.

При рингтоновете ситуацията също не е розова. Най-лесният начин е да се купуват чрез iTunes Store, като цената на един е около 2 лева. Другият вариант е да изрежете част от музикален файл, не по-дълга от 40 секунди, да го превърнете в M4R формат чрез онлайн конвертор и да добавите вече създадения рингтон в телефона посредством iTunes.

При смартфоните на Apple Bluetooth-технологията не може да се използва за трансфер на файлове. По-скоро служи за свързването на различни периферни устройства като слушалки и преносими тонколони, които я поддържат.

3. Работа с екранен четец

Стигнахме до един от най-важните аспекти при избора на смартфон с Android или iOS. Много потребители с нарушено зрение използват тъй наречените екранни четци, за да взаимодействат с устройството. Те представляват приложения, които позволяват на хора с напълно липсващо зрение да използват пълноценно смартфон, като работят с различни приложения, конфигурират настройките им и тези на операционната система. Това се осъществява чрез промяна на основните жестове за управление на телефона. Няма да се спирам подробно върху това. За по-незапознатите е достатъчно да знаят, че екранните четци позволяват изследване на елементите от дисплея чрез докосване. Всяка контрола (икона, текст, елемент от списък) бива прочитана щом застанем с пръст върху нея. За да я активираме, почукваме бързо два пъти върху екрана. Това е валидно и за двете операционни системи.

Android

Ако използвате екранен четец, необходимо е доста да внимавате при избора на телефон с тази операционна система. Поради отворения характер на Android всеки производител може да променя елементите ѝ, както намери за добре. В резултат има модели, които въобще не са съобразени с изискванията за използване с екранен четец. Такива модели имат брендовете Huawei, Lenovo, LG и

други.

Производители, които се стараят да поддържат високо ниво на достъпност, са Samsung, Google, Nokia. Към тях могат да се добавят и моделите с чист Android на други производители като Xiaomi и Motorola.

При тази операционна система огромен плюс за българския потребител е наличието на речеви синтезатори, които поддържат нашия език. Това са Vocalizer Daria, eSpeak и най-висококачественият - SpeechLab 2.0.

Най-масово използваният екранен четец е TalkBack, който е част от приложението „Пакет за достъпност за Android”. Работата с TalkBack не е чак толкова интуитивна. Понякога се усещат забавяния, дори и при висок клас смартфони. Случва се и екранният четец да забие, като телефонът става временно неизползваем. Освен това при Android няма абсолютна гаранция, че всяка нова функционалност ще бъде пълноценно използвана чрез екранен четец.

iOS

При нея екранният четец е единствен и се нарича Voice Over. Работата с него е доста интуитивна, а жестовете почти не се различават от тези при Android. Значителен недостатък е, че не е наличен български речев синтезатор, който да изчита текстовото съдържание. Има 3 руски гласа, които се използват. Това са Vocalizer Katya, Milena и Yuri. По мое мнение най-разбираем вариант е Milena. При изчитането на текст на кирилица доста от думите се изговарят по специфичен начин. От личен опит мога да кажа, че бързо се свиква с руския акцент на гласовете.

Работата с Voice Over е като цяло безпроблемна, не се получават забивания и в повечето случаи не се усеща забавяне. Реакцията е почти мигновена, даже и при телефони с 1GB RAM памет. Същото не може да се каже за Android, особено за моделите от среден и нисък клас. Налични са множество възможности за настройване на екранния четец, но тъй като интерфейсът е на английски, необходимо е средно ниво на владеене на този език, за да се възползвате максимално от функционалностите.

При iOS, всяка нова промяна е съобразена с изискванията за достъпност и в интерфейса няма области без текстов етикет, недостъпни контроли и тъй насетне. Точно заради по-високата надеждност при работа с екранен четец iOS е дългогодишен лидер сред зрително затруднените потребители в световен мащаб.

4. Производителност

Android

Твърде голямото разнообразие от модели с тази операционна система прави невъзможно постигането на достатъчно удовлетворителна оптимизация между хардуер и софтуер. В резултат някои функционалности не работят според очакванията.

По отношение на живота на батерията има телефони с Android, които са снабдени с много по-издръжливи батерии в сравнение с iOS устройствата. Освен това доста модели от високия клас поддържат различни стандарти за по-бързо зареждане, което при iPhone тепърва навлиза.

iOS

Както беше отбелязано по-горе, съществува относително малък брой модели устройства, които използват тази операционна система. Това е основната причина за перфектната оптимизация на софтуера спрямо хардуера. Традиционно iPhone са с по-ниски параметри, отколкото телефоните с Android от висок клас.

Ако пренебрегнем цифрите обаче, iOS работи много по-плавно от Android, сривовете са значително по-редки и не водят до забиване на устройството. Ако дадено приложение се срине, то просто бива затворено автоматично. Не се налага рестарт на телефона след няколкодневна употреба. Могат да бъдат отворени над 10 приложения и това не оказва влияние върху работата с устройството. Същото се отнася и за обновяването на приложенията. То изобщо не пречи на нормалното взаимодействие с телефона.

5. Актуализации на операционната система

Android

При нея, поради модифицирането на системата от производителите и мобилните оператори, актуализациите за голяма част от устройствата се забавят с месеци. Освен това сроковете, в които

телефоните получават обновления, са значително по-кратки. При високия клас телефони с Android поддръжката е за около 2 години, а при средния и ниския - по-малко.

Поради твърде голямата фрагментация на Android няма гаранция, че по-новата версия ще внесе реални подобрения за конкретното устройство. В някои случаи работата с телефона може да стане по-нестабилна и производителността да спадне значително. Затова понякога е по-добре да се използва по-стара версия на операционната система, отколкото по-нова.

Има модели устройства, които използват немодифициран Android. Такива произвеждат Google, Nokia, HTC, Motorola и Xiaomi. Тъй като те работят с така наречения "чист" Android, при тях актуализациите не преминават през производителите и мобилните оператори, а се доставят директно от Google почти веднага след излизането им.

По данни на StatCounter предпоследната версия 8.1 на Android е инсталирана само на 8.79% от устройствата, а делът на последната - 9, е пренебрежимо малък. Това до голяма степен се дължи на модифицирането на операционната система от производителите и мобилните оператори, което удължава пътя ѝ до крайния потребител с месеци, а в някои случаи дори с години.

iOS

При моделите с тази операционна система актуализациите стават налични за всички потребители в деня, в който бъдат пуснати от производителя. По данни на StatCounter от октомври тази година последната версия 12 на iOS е инсталирана на 48.54% от устройствата, което е доста висока стойност. Средната продължителност на периода, в която едно iOS устройство получава обновления на операционната система, е 5 години. Или иначе казано, ако се снабдите с iPhone 6, който излезе през 2014 г., вие ще можете да се насладите на най-новата версия на iOS, тъй като това устройство все още получава редовни актуализации.

6. Заключение

В тази секция ще се опитам да обобщя всичко казано дотук, като за всяка от двете операционни системи ще бъдат изведени основните предимства и недостатъци. Ако вече сте се отегчили и не ви се чете по-надолу, би могло да бъде обобщено, че доста от несъвършенствата на едната са реализирани като предимства при другата.

Android

Предимства

- Огромно разнообразие на модели устройства от нисък, среден и висок клас;
- Наличие на български език за интерфейса на операционната система и повечето приложения;
- Разширяване на паметта чрез MicroSD карта;
- Множество възможности за персонализация на интерфейса;
- Интуитивност при добавяне на файлове в устройството;
- Пълноценно използване на Bluetooth технологията;
- Наличие на 3 речеви синтезатора, които поддържат български език;
- Разнообразие от устройства с по-издръжливи батерии;
- Поддръжка на различни стандарти за бързо зареждане.

Недостатъци

По отношение на екранните четци те са:

- Не всички модели са пълноценно използвани;
- По-ниска производителност при работа с говорещ софтуер;
- Не всяка нова функционалност е съобразена с изискванията за достъпност.

Извън работата с екранен четец основните недостатъци са:

- По-голяма нестабилност на операционната система;
- Значително забавяне на актуализациите за устройствата, които не са с чист Android;
- По-кратки срокове за софтуерна поддръжка.

iOS

Предимства

- По-голяма стабилност на операционната система;

- По-висока производителност при работа с екранен четец;
- Гарантирана достъпност на всички новодобавени функции;
- Незабавно получаване на актуализациите за операционната система;
- По-дълъг период на софтуерна поддръжка.

Недостатъци

- Твърде висока цена на устройствата;
- Липса на модели от среден и нисък клас;
- Не е наличен български език за операционната система и повечето приложения;
- Липсва речев синтезатор, който го поддържа;
- Затруднено добавяне на музикални файлове и рингтонове в телефона;
- Ограничено използване на Bluetooth технологията.

5 от най-полезните мобилни приложения за хора с нарушено зрение

Стефан ЦВЯТКОВ

Тук ще ви представя едни от най-полезните мобилни приложения за хора със зрителни затруднения, налични за операционните системи Android и iOS. Някои подпомагат справянето с ежедневни трудности като разпознаване на обекти и прочитане на текстове, а други са ориентирани към подобряване на мобилността, придвижване в непозната обстановка и тъй насетне. Ето ги и тях.

5. Be My Eyes (Бъди моите очи)

Това приложение представлява социална платформа, която свързва потребители с нарушено зрение и мрежа от над 1 700 000 доброволци от 150 страни. Зрително затруднените потребители могат да поискат помощ от нормално виждащ доброволец, който ще бъде уведомен за това на телефона си. Веднага след като той приеме заявката за съдействие, между двете страни ще бъде установена аудио и видео връзка. Доброволецът може да подпомогне човека с нарушено зрение чрез видео сигнала от задната камера на потребителското устройство.

Зрително затруднените могат да поискат всякакъв тип съдействие - от това да се узнае срока на годност на продукт до консултация за цветовете на избраните дрехи. На повечето обаждания бива отговаряно в рамките на 60 секунди. Приложението Be My Eyes е преведено на български от Костадин Колев.

4. Moovit

Това е приложение, което ви информира за обществения транспорт и неговото разписание. След като го отворите, се показва списък с най-близките до вас спирки. За всяка от тях е налична информация за линиите, които спират там, и разписанието им. Отделно можете да напишете адрес и Moovit да ви предостави ориентиран маршрут с подходящ обществен транспорт. Поддържат се автобусни, тролейбусни, трамвайни линии, както и тези на софийското метро.

С Moovit винаги ще знаете кои спирки са около вас, какъв транспорт минава край тях и кога се очаква да пристигне. Разписанието се обновява често, но за България не е в реално време.

3. Lazarillo GPS

Това е приложение за хора с нарушено зрение, което ви позволява да изследвате света около вас и да

създават маршрути. То ще ви информира за близки до местоположението ви обекти, докато се движите, подобно на радио. Ще ви бъдат съобщавани имената на улиците, по които вървите, кръстовища по пътя ви и така нататък. Приложението може да работи на заден фон, но изисква мобилни данни или Wi-Fi връзка.

Целта на Lazarillo GPS е да увеличи автономността на потребителите, като чрез гласови уведомления се обявяват обекти в близост, институции, магазини и тъй насетне, което подобрява комуникацията между потребителя и града. Lazarillo ви позволява да търсите места в района по категории, например банки, здравеопазване, храна, магазини, изкуство, забавления и други.

2. Nearby Explorer Online

Това е GPS приложение, създадено за използване от хора с нарушено зрение. Този вариант е безплатен и към момента е единственият, който е достъпен в България. Използва онлайн карти и услугата Google Places, което изисква постоянна връзка с интернет.

Приложението работи чрез аудио анонси, които могат да бъдат конфигурирани чрез избирането на различни опции, свързани с местоположението. Те оказват влияние върху информацията, която бива съобщавана, докато се движите. Опциите включват име на улица, адрес, пощенски код, места в близост, както и позицията им спрямо вас. Всички анонси са пожелателни. Цялата информация се показва в главния екран на приложението и е достъпна по всяко време.

Можете да се информирате за текущата ви посока и скорост, докато се движите, както и да зададете желана точка като обект за следене (Watch), чиято позиция спрямо вас ще ви бъде докладвана, независимо къде се намирате.

Вие също можете да създавате любими места (favorites), които да споделяте в услугата Google Places, за да могат и други да се възползват от тях. Приложението ви позволява виртуално да се преместите на всяко местоположение и да разглеждате наоколо все едно се намирате там. Налична е и карта, чрез която бихте могли да добиете представа за близките до вас улици.

1. Envision AI

Това приложение позволява на хората с нарушено зрение да водят по-независим начин на живот. Улеснява пазаруването в супермаркети, използването на обществен транспорт, прочитането на текста от даден документ, разпознаването на обекти и много други.

Envision AI може да прави описание на изображения и да изчита текстове от всяка повърхност в реално време. Автоматично открива езика на текста и го прочита с правилния речев синтезатор (ако е наличен на устройството). Откритият текст може да бъде разгледан и след това експортиран в друго приложение.

Envision AI също може да описва сцени, като обяснява какво се вижда наоколо по лесно разбираем начин.

Приложението се разработва активно и с времето се добавят все повече функции.

ЧЕЛЕН ОПИТ Образованието на децата със специални потребности в Дания

Образованието за всички деца от 6- до 16-годишна възраст в Дания е задължително. Родителите имат избор да обучават децата си вкъщи, но под контрол на специалисти от местните училища. В тази страна съществуват частни и държавни училища. В държавните образованието е безплатно, в останалите - платено. Всички училища са задължени да приемат и осигуряват подходящи условия за

обучението на деца с различни образователни потребности. На интегрираните в масовите училища деца с увреждания се предлага допълнително обучение съобразно техните специфични нужди. В случай че това обучение е повече от 9 часа седмично, детето може да бъде преместено в специален клас или специално училище. Това става по преценка на съответните специалисти и не без участието на родителите на тези деца. Специалното образование извън масовите училища все още е възможност в Дания. Преместването на едно дете в специално училище става след консултация с педагози, психолози и родителите на съответното дете. Към тази мярка се прибегва, след като всички възможности за обучение в масовото училище са изчерпани. Местните общини отговарят и финансират всички училища на тяхната територия, включително специалните училища и специалните класове. Много рядко се налага преместването на едно дете от една община в друга. Има малко училища за слепи, сляпо-глухи и глухи деца, които се управляват от държавни органи, но и те се финансират от местните власти.

Специалните нужди на всяко дете се разглеждат от главния учител в съответното училище съвместно със специалисти педагози, психолози и родителите на детето. Родителите имат правото да искат допълнителни консултации от други специалисти, но решението какво точно допълнително обучение трябва да се осигури на детето взема главният учител. Това допълнително подпомагане може да бъде осъществено в клас или извън класа. Така също провеждането му може да стане индивидуално или в малка група.

Ако се окаже, че допълнителните занимания в масовото училище не са достатъчни, главният учител може да иска консултация със специалисти за преместване на детето в специално училище или клас. Отново педагози и психолози правят консултация за какъв период от време да бъде направено това преместване. Стремехът е детето да бъде в класа, който съответства на неговата възраст. Със съгласието на родителите някои деца могат да повторят един клас, при положение че се прецени за необходимо.

Учителите, които преподават в специалните класове и училища, трябва да преминават едногодишен курс на обучение в университет. За работа с децата от предучилищните групи отново едногодишният курс със социална насоченост е задължителен. Съществуват държавни институции, които наблюдават и контролират всичките тези учебни заведения. Цялата тази система е регламентирана с решение на парламента от 2012 година. Преди това през 1993 година парламентът е имал друго решение за приемането на деца с увреждания в масовите училища, но то не е дало особено добър резултат. Затова се е наложило неговото изменение през 2012 година. В новото законодателство по-ясно са дефинирани целите на включващото образование и отговорността на главните учители в местните училища. Целта е все по-малко деца да се насочват към специални класове или училища. По-ясно е определено и при какви случаи може да стане това. Първо към всяко дете трябва да се прилага диференциран подход в процеса на обучението съобразно неговите нужди. Ако това не е достатъчно, се предлага допълнително занимание с ученика. В случай че и това не е достатъчно, по един или повече предмети детето може да посещава специални класове, но като цяло то си остава в масовото училище.

Включващото образование е политически приоритет в Дания. Затова Министерството на образованието оказва всякакво съдействие на училищата. Държавата отговаря за три специални училища – едно за глухи и сляпо-глухи деца, едно за деца с множество увреждания и едно за деца с тежка епилепсия. Всички останали специални класове и училища се ръководят от общините.

От 2007 година е законодателно регламентирано и професионалното обучение на млади хора, които поради своето увреждане не са преминали през масовите училища. За тях се организират специални курсове с цел трудова реализация. До 31 май 2008 година през такива курсове са преминали 780 младежи. Отговорността за благополучието и трудоустрояването на тези младежи отново е на общините.

След завършването на девети клас всички деца в Дания полагат 7 изпита с външно оценяване.

Главният учител във всяко училище може да освободи някои ученици със специални потребности от един или повече изпита поради тежка инвалидност, недобро владеене на датски език или недостатъчни познания.

Всички деца над 6-годишна възраст посещават класове по предучилищна подготовка в продължение на една учебна година. Тук няма значителен обучителен процес, но се формира в децата навик за по-нататъшната работа в училище. След това всички трябва да преминат 9 класа обучение, като

съществува опция и за десети клас.

Преминаването от задължителното образование към по-нататъшната професионална подготовка става под контрола на специални центрове за професионално ориентиране. Тяхното функциониране е уредено със закон от 2003 година. Шест колежа и университета в Дания предлагат едногодишна квалификация с ниво диплома за специалисти, които да работят в областта на професионалното ориентиране. Съществуват и магистърски програми за такива специалисти.

Младежите с увреждания имат абсолютно равен достъп до консултиране за кариерно развитие.

Професионалното ориентиране и всички свързани с него институции се ръководи от Министерството на образованието. То дава информация по места какви са възможностите за квалификация по различните професии и какво е търсенето на трудовия пазар.

Бележка на преводача:

В областта на професионалното ориентиране в България положението е трагично не само за децата с увреждания, но и за другите младежи. Ето защо голяма част от тях се обучават по специалности, които нямат търсене на трудовия пазар. Още по-зле е положението с тези, които плащат огромни суми и затъват в кредити за квалификация по нетърсени специалности в чужбина. Всичко това е резултат от липсата на центрове за професионално ориентиране, каквито разбираме, че има добре организирани в Дания.

Преведе от английски - Йордан МЛАДЕНОВ